

จดหมายเปิดผนึก ถึงนายกรัฐมนตรี

เรื่อง ถ้าไม่คืนความสุขให้ประชาชน ก็อย่าส่งความทุกข์ด้วยการเข้าร่วม CPTPP

ในโอกาสช่วงสิ้นปีที่ประชาชนควรได้พักผ่อนและมีความสุขส่งท้ายปี รัฐบาลกลับหักหลังประชาชน พิจารณาคำความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก(CPTPP) ให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเข้าร่วม เครือข่ายภาคประชาสังคม #NoCPTPP ในฐานะตัวแทนกว่า 400,000 เสียงจากประชาชน ขอเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ยุติการเดินหน้าพิจารณาการเข้าร่วมความตกลง CPTPP รับฟังเสียงของประชาชนที่คัดค้านมานานร่วมสองปี และต้องยกเลิกการตั้งด่านปลูกผี CPTPP ริดรอนสิทธิของประชาชนและตอกย้ำความเหลื่อมล้ำในประเทศนี้เสียที

เครือข่าย #NoCPTPP ต้องการเห็นการตัดสินใจของรัฐบาลที่เห็นผลประโยชน์ของประชาชน มากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่มบรรษัทอุตสาหกรรมเพียงหยิบมือ ซึ่งจะทำลายความมั่นคงทางอาหาร และความหลากหลายทางชีวภาพของไทย ตลอดจนการเข้าถึงยา การสาธารณสุขและระบบหลักประกันสุขภาพของประเทศ อันเป็นผลจากการครอบงำของบริษัทยักษ์ใหญ่ของไทยและบรรษัทข้ามชาติยักษ์ใหญ่ของโลก ดังข้อกังวลดังต่อไปนี้

ประการแรก – การเข้าร่วมเป็นภาคี CPTPP คือการยอมรับข้อตกลงที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ หรือ UPOV 1991 ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นรวมถึง

- (1) ต้องแก้พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 โดยตัดหลักการขออนุญาตเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ เปิดทางให้โจรสลัดชีวภาพเข้ามาใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืชของท้องถิ่น
- (2) ตัดสิทธิพื้นฐานของเกษตรกรในการเก็บพันธุ์พืชไปปลูกต่อในฤดูกาลถัดไป เพียงแค่เก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อไปปลูกต่อก็อาจมีโทษอาญาจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 แสนบาท
- (3) ขยายอำนาจการผูกขาดพันธุ์พืชใหม่ให้รวมไปถึงผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปซึ่งผลกระทบนี้จะรวมไปถึงผลิตภัณฑ์ยาที่แปรรูปจากพืชสมุนไพรด้วย
- (4) สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพรรณธัญญาหารเพราะอาหารที่ผลิตได้มาจากการเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวและการผูกขาดของบริษัท นำไปสู่ความล่มสลายของวิถีการปรับปรุงพันธุ์และอาชีพนักปรับปรุงพันธุ์พืชรายย่อย รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการเกษตรเดิมของไทยที่ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ
- (5) เมล็ดพันธุ์ในประเทศไทยที่เราปลูกอยู่อาจมีราคาสูงขึ้น 2-6 เท่า ซึ่งจะส่งผลให้อาหารแพงขึ้นเนื่องจากต้นทุนในการปลูกสูงขึ้น จากรายงานการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเมื่อปี 2556 พบว่า ในระยะยาวหากเกษตรกรต้องซื้อเมล็ดพันธุ์พืชใหม่จากบริษัทเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด ราคาเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรจะต้องซื้อสูงขึ้น

ประมาณ 2-6 เท่าหรือคิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 28,538 ล้านบาท เป็น 80,721 – 142,932 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 52,183 – 114,394 ล้านบาท/ปี

ประการที่สอง – CPTPP จะทำให้ประเทศไทยต้องยอมรับการนำเข้าสินค้าที่ปรับสภาพเป็นของใหม่ หรือ remanufactured goods โดยเฉพาะส่วนที่เป็นเครื่องมือทางการแพทย์ และขยะพลาสติกและอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการพิทักษ์ศุลกากรที่แยกประเภทสินค้าเหล่านี้ได้อย่างแม่นยำชัดเจน ไม่มีหน่วยราชการหรือหน่วยตรวจสอบที่มีขีดความสามารถในการตรวจสอบรับรอง และขาดรายละเอียดในเชิงข้อกำหนดของการจัดการของเสีย/ของหมดอายุเมื่อสินค้าเหล่านี้หมดอายุไป ทำให้เกิดความกังวลว่าจะเป็นช่องทางให้เป็นการนำเข้าขยะทางการแพทย์ ขยะพลาสติก และขยะอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ซึ่งจะยิ่งซ้ำเติมปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากขยะอิเล็กทรอนิกส์และขยะสารพิษ ที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ให้หนักหน่วงขึ้นไปอีก นี่คือการสวนทางกับเป้าประสงค์ที่ 12.4 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 12 ที่ต้องการให้มีการกำจัดขยะอันตราย ขยะติดเชื้อและกากอุตสาหกรรมให้ถูกต้อง

ประการที่สาม – CPTPP ยังมีบทบาทด้วยการลงทุน ที่เปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติที่เป็นเอกชนฟ้องร้องรัฐบาล ถ้ารัฐบาลออกหรือบังคับใช้กฎหมายหรือนโยบายใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของนักลงทุนต่างชาติ แม้ว่าจะเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน โดยฟ้องร้องกลไกระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน (ISDS) ที่มีคณะอนุญาโตตุลาการนอกประเทศทำหน้าที่ตัดสิน ทั้งนี้ นิยามการคุ้มครองการลงทุนใน CPTPP กว้างขวาง ซึ่งรวมถึง portfolio ของนักลงทุนต่างชาติที่จะเป็นเพียง pre-establishment ทั้งที่ยังหรือไม่ได้มาลงทุนจริง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยไม่เคยมีการคุ้มครองการลงทุนเช่นนี้มาก่อน การคุ้มครองการลงทุนและการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชนใน CPTPP จะส่งผลให้รัฐบาลต้องระงับการออกหรือบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชน และชดเชยค่าเสียหายจำนวนมหาศาลให้กับนักลงทุนต่างชาติที่เป็นเอกชน โดยใช้เงินภาษีของประชาชนจ่าย ยิ่งไปกว่านั้น ยังจะก่อให้เกิดสภาวะหวาดกลัวหรือ Chilling effect ทำให้รัฐบาลไม่กล้าที่จะออกหรือบังคับใช้กฎหมายใด ๆ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การเข้าถึงยา และการคุ้มครองผู้บริโภค เพราะกลัวจะถูกฟ้องโดยนักลงทุนต่างชาติที่เป็นเอกชน รวมทั้งอาจทำให้ไม่สามารถปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่ส่งผลอย่างไม่เป็นธรรมต่อคนในประเทศได้ และอาจขัดต่อมาตรการควบคุมยาสูบตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี ซึ่งนี้สวนทางกับเป้าประสงค์ที่ 10.3 ที่มุ่งลดผลกระทบที่ไม่เป็นธรรมจากนโยบายและกฎหมายภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน-SDG 10 ที่ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ

ประการสุดท้าย – ข้อบทใน CPTPP ที่เกี่ยวข้องกับระบบทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ สินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค จะก่อให้เกิดผลกระทบร้ายแรงต่อระบบสุขภาพและการสาธารณสุขของประเทศไทย เนื่องจากจะทำให้ยารักษาโรคแพงขึ้นอย่างมหาศาล จากงานวิจัยการประเมินผลกระทบของ CPTPP ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยจะมีค่าใช้จ่ายด้านยาเพิ่มขึ้นเกือบ 400,000 ล้านบาท เพราะประเทศต้องพึ่งพายานาเข้าและมีสิทธิบัตรเพิ่มขึ้นจาก 71% ในปัจจุบัน เป็น 89% และอุตสาหกรรมผลิตยาในประเทศจะมีส่วนแบ่งตลาดลดลงมากกว่า 100,000 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายด้านยาของประเทศที่สูงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติทั้งสามระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เฉพาะระบบบัตรทองเพียงระบบเดียว งบประมาณค่าใช้จ่ายด้านยาคิดเป็นมูลค่ามากกว่า 50% ของงบประมาณระบบบัตรทองทั้งหมด สิ่งเหล่านี้คือผลกระทบต่องบประมาณค่ายาเท่านั้น CPTPP ยังจะก่อให้เกิดปัญหาที่รัฐบาลจะไม่สามารถกำหนดและบังคับใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมการเข้ายา เช่น มาตรการใช้สิทธิโดยรัฐ และมาตรการป้อง

ปรามการบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างหล้าและบุรีด้วย รวมไปถึงการจำกัดสิทธิของผู้บริโภคในเรื่องความปลอดภัยของสินค้า เช่น เครื่องสำอาง สินค้าที่ซื้อขายผ่านระบบออนไลน์ สินค้าที่มีส่วนผสมหรือปนเปื้อนสิ่งผ่านการตัดต่อพันธุกรรมหรือ GMO ฯลฯ ในเรื่องการเข้ายา ข้อบทใน CPTPP ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของปฏิญญาโดฮาว่าด้วยความตกลงทริปส์และการสาธารณสุข และสวนทางกับบริบทของโลกในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับวิกฤตการระบาดของโควิด 19 ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าไม่ถึงยาและวัคซีน เพราะการผูกขาดด้วยระบบทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อเป้าประสงค์ที่ 1.4 ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน-SDG 1 ที่มุ่งเพิ่มการเข้าถึงบริการพื้นฐานของชนยากจน เป้าประสงค์ที่ 3.b ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน-SDG 3 ที่มุ่งเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงวัคซีนและยารักษาโรคอีกด้วย

ข้อเสียในแต่ละประการนั้น ไม่ใช่ความสุขของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทย เครือข่าย #NoCPTPP เห็นว่า นายกรัฐมนตรีและคณะ ควรมุ่งมั่นดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนบนพื้นฐานของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (SDGs) โดยที่ไม่นำพาประเทศผู้การครอบงำทางเศรษฐกิจ โดยบรรษัทอาหารยักษ์ใหญ่และทอดทิ้งเกษตรกร ผู้ผลิตรายย่อย และประชาชนไว้เบื้องหลัง ดังที่ได้ประกาศต่อประชาชนไทยและประชาคมโลกไว้

เครือข่าย #NoCPTPP ในฐานะตัวแทนกว่า 400,000 เสียงจากประชาชน ขอเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียุติการพิจารณา CPTPP เข้ามติคณะรัฐมนตรี และยุติการเข้าร่วมความตกลง CPTPP อย่างถาวรในทันทีเพื่อเป็นของขวัญส่งท้ายปีให้กับประชาชน

ขอแสดงความนับถือ

FTA Watch

มูลนิธิชีววิถี

กรีนพีซ ประเทศไทย

Change.org

มูลนิธิเข้าถึงเอดส์

เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย

เครือข่ายเกษตรกรรวมทางเลือก 4 ภาค

มูลนิธิเกษตรกรยั่งยืน (ประเทศไทย)

กลุ่มศึกษาปัญหายา

ศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา

มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา

มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์

มูลนิธิบูรณะนิเวศ

มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

มูลนิธิสุขภาพไทย

เครือข่ายเฝ้าระวังธุรกิจสุรา

เครือข่ายงดเหล้า

TUNONICOTINE

โครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านทรัพยากรแร่

กลุ่มนิเวศวัฒนธรรมศึกษา

เครือข่ายประชาชนผู้เป็นเจ้าของแร่

กลุ่มคนรักบ้านเกิดบ้านเกิดหนึ่งจณรงค์ (คัดค้านเหมืองโปแตชและโรงไฟฟ้าถ่านหิน จ.ชัยภูมิ)

กลุ่มคนรักบ้านเกิด 6 หมู่บ้าน (คัดค้านเหมืองทองคำ ต.เขาหลวง อ.วังสะพุง จ.เลย)

กลุ่มรักอำเภอรณนิवास (คัดค้านการขุดเจาะสำรวจแร่โปแตช อ.รณนิवास จ.สกลนคร)

กลุ่มรักษ์น้ำซับคำป่าหลาย (คัดค้านการขอประทานบัตรทำเหมืองหินทราย ต.คำป่าหลาย อ.เมือง จ.มุกดาหาร)

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาเหล่าใหญ่-ผาจันได (คัดค้านการทำเหมืองหิน ต.ดงมะไฟ อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู)

กลุ่มรักษ์บ้านแหง (คัดค้านการขอประทานบัตรทำเหมืองถ่านหินลิกไนต์ ต.บ้านแหง อ.งาว จ.ลำปาง)

กลุ่มรักษ์ลำคองห้วย (คัดค้านการขอประทานบัตรทำเหมืองโปแตช อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา)

กลุ่มคนเหล่าโงมไม่เอาเหมืองแร่ (คัดค้านการขอประทานบัตรทำเหมืองทรายแก้ว ต.เหล่าโงม อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์)

สมาคมพิทักษ์สิทธิชุมชนเขาคูหา (คัดค้านการทำเหมืองหินปูน ต.คูหาใต้ อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา)

สมัชชาคนจน

เครือข่าย People Go Network

คณะกรรมการเพื่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (ครช.)

มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม (EnLAW)

เครือข่ายบริการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม We Fair

เครือข่ายประชาชนเพื่อรัฐสวัสดิการ (WWN)